

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XXIV. Hyperbolica, & hypocrita lingua, quomodo utraque noscenda, &
fugienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

notitiam affectus sum. Eandem hanc prælectionem Agathon abbas condiscere volebat, sed conatu ac sumptu maiore, quam Demosthenes suam illam caninam litteram. Legerat Agathon illud Salomonis: *Qui custodit os suum, custodit animam suam*. Triennio igitur silicem ore circumtulit, ut vel hac ratione taciturnitatem cogeretur discere. Neque hoc adeo in homine admirandum; ab animantibus id discimus. Anseres, uti Alianus commemorat, Taurum montem transmissuri, lapidem mordicus tenent singuli; ut ne clangorem fundant, idque Aquilarum metu faciunt: ita silentii frenos sibi inijicientes montem transvolant, suppressaque omni clangoris significatione, Aquilas per sepe fallunt. Cacodæmon rapacissimus vultur, noctes atque dies nobis insidiatur, tum maxime noxius, cum nos minime taciturni. Quin ergo lapillis os obstruimus, duobus præcipue, *Timore Dei, & Proposito firmo*. Quisque sibi dicat: *Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*: divinis oculis omnia cernentibus, divinis auribus nihil non audientibus undique sum expositus; spector & audior ubique. Philosophiæ præceptum est: Sic loquendum esse cum hominibus, tanquam Dii audiant; sic cum Diis, tanquam audiant homines. Monitum hoc Apostolorum princeps confirmans: *Siquis, inquit, loquitur, quasi sermo Dei, ita mens custodita erit, si prius fuerit lingua*. Gregorius hæc omnia consignans: *Dum, inquit, quisque per verba diffuit, perdit gravitate silentii, mentis custodiam amittit. Vir linguosus non dirigitur in terrâ*.

H

CAPUT XXIV.

HYPERBOLICA & HYPOCRITICA Lingua, quomodo utraque noscenda & fugienda.

MIRUM, nusquam divinas litteras mentionem facere, de ullo damnatorum ad inferos, qui questus esset quâ parte magis torqueretur: solus epulo, interfector Lazari, linguæ cruciatus lamentatur. Membris omnibus ardet, & soli linguæ frigidarium rogar. Si ergo tantum linguæ supplicium in rogis illis nunquam sopiendis, cur non maximam linguæ curam gerimus, dum vita superest? *Mors & vita in manibus linguæ*. Idcirco vitam appetere, & linguam negligere, est operam ludere. De Lingua GARRULA superiore dissertatione actum sequuntur HYPERBOLICA & HYPOCRITICA: quâ ratione hæc geminæ linguæ sint dignoscendæ, quâ porro fugiendæ, hoc capite exponemus.

§. I.

APud Laconum regem Agesilaum, laudatus quispiam est ab eo artificio, quod minima quæque mirum in modum exaggerare nosset, & mulcam ad elephantum magnitudinem extollere. At ego, inquit Agesilaus, nec suturem quidem laudaverim qui parvo pedi magnum calceum induceret.

Hyperbole, Rhetoribus ementiens superjectio dicitur, quod rem parvam ampliet & attollat. Seneca: *Omnia hyperbole, inquit, extenditur, ut ad verum mendacio veniat*: Itaque qui dixit:

Qui candore nives anteirent, cursibus auras,
Quod non poterat fieri, dixit: ut crederetur quantum plurimum posset. Et qui dixit,

Huius immobilis scopulis, violentior amne:

Ne hoc quidem persuasurum putavit, aliquem tam immobilem esse, quam scopulum. Nunquam tantum sperat hyperbola quantum audent: sed incredibilia affirmat, ut ad credibilia perveniat. Itaque iste loquendi modus rem plus æquo exaggerat. Atqui hic (cum Hie-

Tom. I.

A conymo loquor) nemo non Rhetoricatur. Hyperbolen sermone milles miscemus, & tamen sæpe Rhetoras nos esse negamus. Tam alie nobis insidet hoc linguæ vitium, ut vix tria verba fari sciamus, quin magnâ linguâ rem altero tanto maiorem faciamus, aut augendo nimium, aut deprimendo. Hinc frequentissime fama spargitur, quæ eundo crescit: quilibet auditorum addit auditis. Primus, quinquaginta in acie cælos dixerit: alter centenos, & aliquot: Tertius ducentos: Trecentos quartus. Brevi mille occisorum narrantur:

Fama malum quo non aliud velocius ullum

Mobilitate riget, vires acquirit eundo.

Virg. lib. 4.
Æneid.

Quotidianus hic lusus est: nova semper somnia, & recentes fabulæ sparguntur. Vidi decem lupos, ait iste, istum mox sequitur qui dicat: viles esse viginti. Brevi fama percrebescit, esse hominem qui viderit lupos simul triginta. Neque hic sistit lingua hyperbolica, & decem lupos quos primus confinxit, paulatim quinquaginta, septuaginta, nonaginta, centum producit exaggerando. Tandem unum lupum fuisse visum comperitur, aut simile quid lupo. Pari modo è culice creberrimè producimus elephantum, formidandam belluam ex alato vermiculo.

Indicos tauros ajunt linguas habere tam longas, ut eas ad aures usque exerant. Lingua hyperbolica ad aurium viciniam excurrunt: quidquid enim ab auribus admittitur, ab his linguis iterum venditur amplo fenore.

Sanctus Ignarius magnæ familiæ religiosissimus parens, linguæ non vim maiorem quam moderationem ostendit. In laudando parcus, in vituperando fuit parcissimus. Exaggerationes ejusmodi, atque hyperbolas sic exolus est, ut neminem facile aut avarissimum, rem quam aut pigerrimum, aut superbissimum appellare audiret: certe amplificationes istæ mendacio admodum sunt affines. Ecquid queso te, mi homo, sic minima quævis amplificas, quid de prella sic extollis, minuta sic auges, & rebus formam concilias, quâ si carerent, pulchriores essent: quid verbis pondus adiecis tam indecorum? nunquid ut mulcam neces, gladius à pariete detrahendus; aut ut ovum aperias, securi armandæ est manus?

Miserat Moses qui uberes illas terras, certâ oculorum fide explorarent. At illi redierunt, & linguas hyperbolicas retulerunt. Nam omnia in majus efferebant: *Maxima, inquit, multitudo est, & nobis staturâ procerior*: Deut. cap. 1. *urbes magnæ & ad cælum usque munitæ, filios Enacim vidimus* vers. 28. *ibi*. An non hoc exaggerare est, & ædificiorum moles cælo certantes commemorare, ingenti sed vanâ consternatione animorum?

Non multum ab his abierunt alii ex eadem gente magniloqui declamatores. Ingens fuerat dissidium excitatum inter Israëlitis familias. Venerant autem nuntii hyperbolicis linguis instructi, dixerantque: Rubenitæ & Gaditæ ædificaverunt juxta Iordanem altare infinitæ magnitudinis. His auditis Israëlitis miserunt legatos qui dicerent: *Hæc mandat omnis populus Domini: Quæ est ista transgressio? Cur reliquistis Dominum Deum Israël, ædificantes altare sacrilegum, & à cultu illius recedentes?* At illi legatis responderunt, optimo à se animo id factum, malevolis finistrè id interpretantibus fidem non habendam, nec tam facile credendum plus æquo rem exaggerantibus. Ita legatis & Israëlitis majoribus satisfactum.

Idcirco qui veritati studet, exaggerationes omittat, hyperbolas caveat, suo rem pretio offerat: non convenit comædiæ cothurnus, nec tragædiæ soccus: tenuia tenuiter, grandia grandius efferenda; sua rebus sit auctoritas, parvis parva, magna magnis. Proximus mendacio est, qui augere rem solet, aut imminuere. Sed linguam hypocriticam consideremus.

Iii 3

§. II. De

DE Hypocritis nullus hic dicendi locus, nisi quā linguam illa insidet. Alii hic copiosi sint & verborum abundantes, ego strictius rem persequar: neque enim de omni fictione vel simulatione, sed ea tantum differendum, quæ aliud pectore clausum, aliud ore promptum habet, turpissima oris & cordis dissensione. Enimvero mentis ac linguæ perennent concordiam, dic quibus in terris reperire sit? Ubique fugis, ubique minus est; sincera fides vix usquam. O vita fallax, quam abditos sensus geris, quos lingua tegis compressimal.

S. Maxim. Sanctus Maximus clarissimus martyr, lingue hypocritice sobolem præclare depinxit: Est odium, inquit, amicitie habitum velatum, est invidia dilectionis stylum imitans, est iustitie simulatio, quæ solâ conservatur apparentia, quæ astute mores colorat, & pravam animi affectionem tegit apparente pietatis habitu. Sapiens Hebræus: Simulator, inquit, est odium, ore decipit amicum suum. Lingua dicit: Tuam vicem, mi

Prov. c. 11. frater doleo. Mens cogitat: Doleo & ego, sed hoc unum, quod damnum tuum, quam velim, levius sit. Sic alter alterius miseras deflemus, sed sicis oculis, sed ridente pectore: præsentem in os laudamus, absentem lacramus dentibus: coram dicta factaque probamus, improbamus ubi absis: tanquam si quis alterâ manu sudorem detergat, alterâ vulnus imprimat, alterâ demulceat, venenat alterâ. Ita fallacibus blâ diu, oculis, amplexibus odia velari didicimus: omnem oris varietatem induimus, ut quam suavissimè fallamus. Jobus id obser-

Job cap. 20. vans: Cùm dulce, inquit, fuerit in ore ejus malum, abscondit illud sub lingua sua. Silet crabro, dum insidet flori; cùm avolat, inamœnum murmurat: Sic lingua hypocritica, dum mellis aliquid affunditur, aut tacet, aut fictè loquitur; tum defumum agrestis & barbaro fremitu tumultuat, cùm procul est à melle & flore.

Gen. cap. 37. Laban abeuntem Jacobum generum velut fugitivum insecutus, in monte Galaad comprehendit, & Cur, inquit, ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi, ut prosequer te cum gaudio? & canticis, & tympanis, & citharis? O linguam hypocriti plenissimam!

Ter peccat qui se bonum illi simulat, cui facit malè. Itane, mi Laban, sororis tuæ filium tantis tripudiis deducere volebas, & fidibus prosequi? uti canes, credo, è culinâ tolemus. Certè superioribus annis alium te avunculum gerebas, quam modò jactes. Dicitis, o boni, & non facitis. Hoc vultu, hac voce Joabus Amasam salutavit, interea latus pugione perhaussit. Hoc ore Iscariotes in Olivero magistrum compellavit, Ave Rabbi, Ave Mariæ fili; ego etiam inter discipulos tuos censeor, cur non æquè atque alii ad comprecationem assumor? Nequissime mortalium, alterâ panem, alterâ scorpionem fers: Mulces cùm Mordeas. Verè molli sunt sermones tui super oleum, & ipsi sunt jacula. Ita loqui consueverunt amici laborum, hostes animorum; oblectant aures, vulnerant mentes: ita ciconiæ sublimè quidem volant, sed rostrum serpentem ferunt: ita illi à fronte mulcent, à tergo viperant. Vultures sunt, qui creduntur esse Aquilæ. Talis ad amissum fuit Herodes Alcalonita, qui Aristobulum, conjugis suæ Mariamnes fratrem, Pontificem declaratum convivio peracto in opportunum locum magnâ comitare pertraxit, ostenditque se paratum in ejus gratiam juvenliler colludere. Cùmque loci ejus natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis, quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant, meridiano tempore; ac primum spectabant natantes quosdam è locis & famulis: deinde postquam provocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, quidam amicorum, quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & quasi per lulum ac petulantiam mergentes, non prius destiterunt quam omnino aquâ præfocatus esset. Hic fuit Aristobuli exitus,

Ps. 54. v. 22. Mulces cùm Mordeas. Verè molli sunt sermones tui super oleum, & ipsi sunt jacula. Ita loqui consueverunt amici laborum, hostes animorum; oblectant aures, vulnerant mentes: ita ciconiæ sublimè quidem volant, sed rostrum serpentem ferunt: ita illi à fronte mulcent, à tergo viperant. Vultures sunt, qui creduntur esse Aquilæ. Talis ad amissum fuit Herodes Alcalonita, qui Aristobulum, conjugis suæ Mariamnes fratrem, Pontificem declaratum convivio peracto in opportunum locum magnâ comitare pertraxit, ostenditque se paratum in ejus gratiam juvenliler colludere. Cùmque loci ejus natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis, quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant, meridiano tempore; ac primum spectabant natantes quosdam è locis & famulis: deinde postquam provocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, quidam amicorum, quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, & quasi per lulum ac petulantiam mergentes, non prius destiterunt quam omnino aquâ præfocatus esset. Hic fuit Aristobuli exitus,

Herodis hypocritis. Hic fuit Aristobuli exitus, fuit Herodis facinorosissimi lingua hypocritica, quā miserum juvenem veluti collisor pellexit ad tam funestam tragediam. Hypocritica hæc lingua omnibus largiter benedicit, optimèque precatur cùm auditur, sed clam execrationes pessimas præmittit. Est instar spiculi, quod ut magis penetrat, pinhilis pictis ad volatum instruitur. Est instar apicula: quæ mel ostendit, sed non procul abest aculeus. Hæc lingua novit omnia vâre artificiosèque construere, scit verba ambiguo & perplexo sensu jacere, ita ut in omnem partem facile torqueri possint; omnes Rhetorum tropos, omnes Dialecticorum equivocationes & amphibologias callet. Hinc illa Machiavellicæ præcepto: Vitam igitur tuatur princeps, curaque imperium conservare: quibus autem id fiat rationibus, ex modò honesti speciem præ se ferant, nunquam non honore dignæ laudibûque exultabuntur. Hinc illud B Manichæorum: Jura, perjura, secretum prodere noli. Hinc illud politicorum: Juravi linguâ, mentem injuratum gero. De his universè pronuntiavit Salomon: Profer mendaciam versipellis: Vox quidem, vox Jacob est: sed manus sunt Esau. Olor plumis quidem candicat, sed carnem habet nigram duramque. Lingua hæc veluti cygnus plumulas ostendit mollissimas, & quibus nihil possit esse pictius, at laret animus fuligine politica infectus. In hos æquissimâ indignatione commotus Siraides: Sophisticè loquitur, inquit, odibilis est; in omni re defraudatur: non enim est illi data à Domino gratia: omni enim sapientia defraudatus est.

DRogo Hostiensis præsul: Quot sunt hodie, inquit, qui dicunt, nos sumus de domo Christi, nos sumus de domo Ecclesiæ? Et sunt de domo Caipha, hoc est hypocriti: qui Petrus negando, hoc illi faciunt affirmando. Guilielmus Perardus: Hi sunt, inquit, simia diaboli, qui filios Dei emulari somnolunt loquendo. Audias hos etiam de Deo, deque virtutibus differentes. Si verba spectes, panem angelos credas: cùm ad rem venit, vix homines sunt. Non male mercatores eos dixeris, qui colabrinæ exuvias vendunt, verba fundunt nitidissima, sed quibus nihil subest pectoris. Populus hic labris me honorat, cor autem eorum longe est à me. Frequenter sola labia & frons amicum loquuntur, intus æstuant odia; imò amicum labia mentuntur, pectus claudit hostilia.

Jobus feralis in hos sententiam pronuntians: Non veniet in conspectu ejus, inquit, omnis hypocrita. Quacunque is ratione seu factis seu verbis hypocritin exerceat, seu manu seu lingue insideat hypocritis, à Dei conspectu excludetur æternum. Et cur obsecro? Quia hi tales picti locutores (sic appellè) oculos solùm aurèque hominum attendunt, caelestes & aures & oculos negligunt; imò eos fallerent, si possent. Deus per regium vatem amantissimè pollicetur: Firmabo, inquit, super te oculos meos. Perinde si dixisset: Non auferam oculos meos à te, quia tu affidues levas oculos tuos ad me. Quisquis non in omnibus factis dictisque oculos suos tanquam in Dei vultu defixos habet, humanis oculis facile glaucoma objiciet, illud secum semper reputans: Nemini oculi in cordis mei recessus se penetrabunt; bona verba danda sunt vel pessimis hominibus. Quid cogitem, illi nunquam assequuntur; imperium in cogitationes meas meum est; hic mihi nemo obstreperit.

Ejusmodi homines nec rationem admittunt, nec lingue institutionem; linguas habent panem insanabiles. Nesciunt tur quàm in eis diabolus suaviter meridietur, nam, ut Jobus loquitur, sub umbrâ dormit in secreto calami, & in tabernaculo locis humentibus. Neque hic facile quies illius turbatur. Spiritus enim sanctus disciplina effugiet fictum. Sentim sine sensu hoc peccati genus enecat, nec in suspicionem venit tantum.

De hyperbol. & hypocrit. lingua. Cap. XXIV. 655

tanti nocementi. Argue tales & audies quam facundē illi se purgare norint, & culpam in alios vertere.

§. IV.

Annales Judicium de hostibus Hebræorum hæc memorant: *Fuit, Dominus cum Iudâ, & montana possedit: nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant.* Currus falcatus formidandum belli machinamentum, ob via quæque discindit, omnem aciei ordinem solvit. Habitatores vallis sunt hi fugati locutiles, quorum lingua velut falcatus curribus obique perfringit, adversantia quævis disjicit, quaquam viam rapit, evolat & evadit. Ideo Christus toties in divinis scriptis suis concionibus: *Vae, inquit, vobis Scribæ & Phariseis hypocritæ,* quia clauditis regnum cælorum ante homines. Vos non intratis, nec introeuntis finitis intrare. Vobis alba lingua, mens atra. Sed nunquid non melius est, solum intus malum hæere, quam intus & foris? cur ergo Christus hanc pictam linguam toties reprehendit? Hieronymi dictum est: *Simulata equitas, non est equitas, sed duplex iniquitas.* Nil inest boni, quamvis inesse videatur tam corruptæ linguæ; & frequenter plus nocere potest quam auctorem fraudulenter reclus, quam apertus hostis. Quid enim ab illo larvato nequam aliud audias, quam: Ego patronus sum tuus, & ero dum superero; me semper faventissimum experieris, nec est quod malum quam tibi prodesset. Hic niger est, hunc tu Romane caveto: hæc talia è plauistro spargit lingua hypocritica.

Anastasi Manichæus (uti Zonaras memorat) cum animadverteret sibi Orientis imperium negari ob hæreseos de se suspicionem, Euphemio Constantiopolitano Patriarchâ obstitit, hypocritam linguam subsidio sibi futuram ratus, Catholica sacra & voce & scripto amplexus est, ut Imperator esset. Fuit, sed pessimus, primum enim erat Euphemium virum integerrimum sed pellere, Macedonium successorem, eadem non diu post amovere, dum Timotheum reperit, hominem sui oris & sensus. Et tamen Anastasius supra viginti quinque annos imperavit. Hæc æqua sunt iudicia Dei permittentis, qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

Eecbolius sophista, Juliani apostatæ præceptor, linguam habuit ad omnem hypocritam eruditissimam, velut plicatilis cochlear, omni loco usurpandam. Hinc Eecbolius sub Constantio Imperatore Arrianus, sub Juliano paganus, sub Joviniano Catholicus. Verbo, verissimus Chamaeleon, illius panni colorem assumpsit, quem infudit. Sed omnium talium verissima effigies improbissimus Absalon, quem in omnium malorum voraginem præcipitavit hypocritica hæc lingua. Narrat Regum fasti, quantis simulationibus ambitiosissimus hic juvenis sui parentis aulam infamarit. Nam, *Mane confurgens Absalon, stabat juxta introitum porte in viâ, & omnem virum qui habebat negotium, ut veniret ad regis iudicium, vocabat Absalon ad se.* En regius hic juvenis velut janitor adventores excipiens, & blandissimè salutans, de quâ civitate adesset, quaesit, & ubi cujusque negotii rationem humanissimis sermonibus fuisset explicatus, subijungebat eadem comitate: *Videntur mihi sermones tui boni & iusti, sed non est qui te audiat constitutus à rege.* Et velut iustitiae amantissimus: *Quis, inquit, me constituat iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & iuste iudicem?* Sed & cum accederet ad eum homo, ut saluaret illum, extendebat manum suam, & apprehendens osculabatur eum. En, quam simulatè omnia & fictè! En, quam sciverit Absalon, intus esse Nero, foris Cato. Sed tulit picta hæc lingua supplicium non pictum. Absalon medius inter cælum terramque miserabilissimè pendit, tot implexus laqueis, quot ferè capillos ferebat capite; tribus insuper confossus lanceis, ut quem & cælum & terra respuerit, triplici dignum morte. Ita tandem Deus

A in hæc piacula linguarum animadverit, quandoque serâ, sed seriâ ac severâ castigatione. Sapiamus alienis damnis. Illud Jobi repeto: *Non respiciet in conspectu eius Iob cap. 13. omnis hypocrita.* Cum ergo loquimur, det lingua præcuncti honorem cordi, ita ut quod hoc cogitat, illa proferat. *Vita quæ pari cum verbis ambulat gradu, approba est.*

I CAPUT XXV.

Quantum Lingua IMPRUDENS, IMPORTUNA, IRREVERENS incommodent.

Si cui inter priscos nobile fuisset ingenium, & vultus deformis, dicere solebant: *Animus illius male habitatus.* Hoc dicto Æsopus præcipue notabatur, qui sapientum plurimos superabat ingenii acumine, sed quia omnis in eum deformitas confluisse videbatur, mens ejus in fœdâ domo habitare dicebatur. Hic ipse à cenâ domum rediens, canem allatrantem sic allocutus est: *O canis, canis, si hac pessimâ linguâ fruimentum tibi emerres, mihi supra canem sapere videreris: sed quia hac ipsâ non nisi sustinuum mereris, mihi aliud non es, quam imprudens & imprudens canis.*

Alphabetum Romanum post statilem illum characterem H. de quo supra, litteram Longam proponit, in qua plures numerantur vitiosæ linguæ: inter has agmen ducunt *Imprudens, Importuna, Irreverens* Lingua, quas latrantibus catellis rectè comparaveris; qui hoc unum efficiunt, ut cum aliter tranquillari nequeunt, fustibus & lapidibus in eos agatur. Proderit ergo scire, quâ ratione horum catellorum larratus ad silentium componendi. Igitur jam de *Imprudente, Importuna, Irreverente* linguâ differemus.

§. I.

Lingua *Imprudens* non malè confertur navi onerariæ, quæ adverso flumine trahitur, cui tamen nauticus explorator deest; hæc mille periculis obicitur. Si desit linguæ Timor Dei, qui velut vias prætenet, in vada & scopulos millies impinget, ut verissimè dixerit Siracides: *Labia insipientis præcipitabunt eum.* Lingua *Imprudens* & incircumspecta, illas Ecclesiastæ leges unâ liturâ expungit. Legem tulit Ecclesiastes istam: *Omnia tempus habent, & tempus tacendi, & tempus loquendi.* At lingua *Imprudenti* semper est tempus loquendi. Hinc errores innumeri. Si quis ergo in numerum velit referre, quoties hæc excors & temeraria lingua cespitet, offendant, aberrer, corruat, idem sibi operæ sumet, ac si transvolantes supernæ aves numerare nitatur. Hoc tamen commodi habet hæc lingua, quòd ea, si nota sit, plerumque parum fidei habeat; non nisi apud sui similes chara.

Ut ergo hoc malum è facie noscatur, *Imprudens* linguæ insignia hæc sunt: Nullam in dicendo, loci, personarum, temporis rationem habere; priusquam interroget vel audias, respondere; loquentem alium temerè interpellare; proferendum sermonem nihil examinare; obvia quævis narrare; aut omnibus obviis, qui quid occurrerit, commemorare; nulli loquendo cedere; in omnibus controversiis uni sibi victoriam deponere; decorum, quod sermonis regula est, penitus non curare; nihil meditatè dicere. Hæc linguæ *Imprudens* signa non fallacia. Quòd si hæc lingua magnæ sit auctoritatis, & necdum in vulgus nota, plurimum potest obesse: exemplo rem demonstramus. Quis ævo Hieremiæ propheta Hierosolymis sanctior Hieremiâ? quis interitum populi uberioribus lacrimis deflevit quam Hieremiâ? & tamen unica magni nominis lingua hanc ipsam sanctissimum vatem tanquam utris proditorem apud omnes